

PL ISSN 0860 · 2719

WYŻSZA SZKOŁA ROLNICZO – PEDAGOGICZNA
IM. GEORGI DYMITROWA W SIEDLCACH

LUCJAN TUROS

**SPOŁECZNO – MORALNE
WYCHOWANIE MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ**

/potrzeby, problemy i propozycje teoretyczne/

monografie nr 13

SIEDLCE 1988

Spis treści

Przedmowa	8
I. Społeczno-demograficzna charakterystyka młodzieży wiejskiej i bariery jej uczestnictwa w kulturze	9
1. Struktura społeczno-zawodowa młodzieży wiejskiej	9
2. Bariery udziału w kulturze	14
II. Źródła inspiracji dla wychowania młodzieży wiejskiej	24
1. Uwarunkowania społeczno-historyczne	24
2. Wartości wychowawcze kultury chłopskiej	31
3. Ruch ludowy jako źródło inspiracji wychowawczej	35
4. Tradycje wiciowe	37
5. Znaczenie i aktualność idei Ignacego Solarza dla współczesnej młodzieży wiejskiej	48
6. Ziemia jako źródło inspiracji w wychowaniu	63
III. Zadania wychowawcze	67
1. Wychowanie do zawodu rolnika i jego humanistyczne wartości	67
2. Uspołecznienie młodzieży wiejskiej	84
3. Warunki efektywnego działania społecznego	94
4. Kształtowanie poczucia podmiotowości i humanistycznej wrażliwości	103
5. Wychowanie do życia rodzinnego	107
6. Wychowanie dla pokoju	110

IV. Edukacja kulturalna-problemy i szanse wychowawcze	117
1. Rozbudzanie zainteresowań kulturą	117
2. Wybór wartości kultury	119
3. Uczestnictwo w kulturze	123
4. Kształtowanie światopoglądu	128
5. Dialog kultur	130
6. Samopoznanie, samowychowanie, samokształcenie	132
7. Turystyka w edukacji kulturalnej	135
V. Zasady wychowania społeczno-moralnego	140
1. Zasada świadomego i aktywnego udziału wychowanka	140
2. Zasada zaufania i kontroli	142
3. Zasada partnerstwa	144
4. Zasada autorytetu	144
5. Zasada wiązania teorii z praktyką	146
6. Zasada konsekwencji i systematyczności	148
7. Zasada respektowania swoistości kulturowej	149
8. Zasada samowychowania	151
9. Zasada integracji nauczania i wychowania	152
10. Zasada ciągłego poznawania potrzeb i możliwości rozwojowych wychowanka	153
11. Zasada indywidualizacji	154
12. Zasada harmonijnego rozwoju osobowości	155
13. Zasada łączenia wychowania z zaangażowaniem społecznym	157
VI. Niektóre metody wychowania	159
1. Metoda wpływu osobistego wychowawcy	159
2. Metoda wpływu sytuacyjnego	160
3. Metoda nagradzania i karania	162
4. Metoda zadaniowa	163
5. Metoda dyskusji, przekonywania i informowania	164

VII. Wzór osobowy działacza młodzieżowego na wsi	166
1. Zasady konstruowania wzoru osobowego	166
2. Treść wzoru osobowego	167
3. Funkcje wzoru osobowego	179
Zakończenie	181
Bibliografia	182
Aneksy:	
Aneks 1. Dzieje kultury chłopskiej w ujęciu Józefa Burszty ...	190
Aneks 2. Metoda indywidualnych przypadków w badaniu problemów wychowania społeczno-moralnego młodzieży wiejskiej	199
Aneks 3. Znaczenie metody panelowej w poznawaniu treści i dynamiki zmian w zakresie aspiracji samokształceniowych młodzieży wiejskiej	204

MOTTO

"Ktoś, kto ma wywierać wpływ na życie zbiorowe, winien mieć aspiracje perfekcjonistyczne, obejmujące zarówno doskonalenie tego życia zbiorowego, jak i doskonalenie siebie. Na to, żeby ulepszać, trzeba wiedzieć, czego się chce, co ważne w naszym mniemaniu, a co nieważne, z czego można w razie konfliktu dóbr zrezygnować, a przy czym należy się bezwzględnie upierać. Ta umiejętność wyboru wymaga posiadania jakiejś hierarchii wartości".

/Maria Ossowska: Wzór obywatela w ustroju demokratycznym. Warszawa 1946/

"Najważniejsze pole pracy dla wychowania tego typu /moralno-społecznego-L.T./ znajduje się dziś poza szkołą: w zrzeszeniach młodzieży i w procesach indywidualnego samokształcenia".

/Bogdan Suchodolski: Wychowanie moralno-społeczne Warszawa 1947/

PRZEDMOWA

Żyjemy w epoce wielkich przemian społecznych, kulturowych i cywilizacyjnych, w czasie eksplozji demograficznej i rewolucji naukowo-technicznej. Procesom tym towarzyszy rozwój industrializacji i urbanizacji, migracja ludności wiejskiej do miast, tworzenie się nowoczesnej kultury, na którą składają się zarówno doświadczenia przeszłości, jak i wyobrażenia o przyszłości, zarówno tradycje polskie, jak i dorobek kulturalny innych krajów. We wszystkich tych przemianach, zachodzących tak w naszym kraju, jak i na świecie, coraz większą rolę odgrywa człowiek. Od jego przygotowania, odpowiedzialności, mądrości, wyobraźni społecznej i moralnej, umiejętności współdziałania obywatelskiego, od jego zdolności oraz zgodnego z humanistycznymi celami spożytkowania dorobku nauki i techniki, zależy przyszłość ludzkości, a także możliwość rozwiązywania najważniejszych problemów współczesnych społeczeństw.

Stąd tak dużego znaczenia nabiera wychowanie ideowo-moralne i społeczne. Realizacja humanistycznych celów tego wychowania może stać się bowiem źródłem postępu we wszystkich dziedzinach życia. Szczególne znaczenie ma wychowanie społeczno-moralne polskiej młodzieży wiejskiej, gdyż od racjonalnego i skutecznego wychowania zależy bardziej czynne, twórcze współuczestniczenie tej młodzieży w procesie tworzenia nowoczesnej oraz światłej wsi.

Niniejsza praca może być pomocną w głębszym zrozumieniu szans rozwojowych, jakie młodemu pokoleniu wsi stwarza edukacja.